100 جىلدىق كۈرەس جولىندا جاڭا ساپارغا اتلانايلىق ـ وزاتتاردى ارداقلاپ، ئەمەلدى، قابىلەتلىك ادامدارداڭ ۋىرەنەيلىك

بۇقارانىڭ ارمانى ئۇشىن

ـــــ "1 ـ شىلدە وردەننىڭ" يەگەرى مامەتجان ئومار تۇرالى

□ انار بۇلت / شينجياڭ گازەتىنىڭ تىلشىلەرى ۋي يۇڭگۇي، جازيرا نەسىپەك

6 ـ ايدىڭ 29 ـ كۈنى ساعات 10دا، جۇڭگو كومموۋنيستىك پارتياسى قۇرىلعاندىعىنىڭ 100 جىلدىعىن قۇتتىقلاۋ "1 ـ شىلدە وردەننىن" بەرۋ سالتى حالىق سارايىندا سالتاناتپەن وتكىزىلدى. بۇل قازاق اۋتونوميالى وبلىسى قۇلجا اۋدانى ونيار اۋىلى بولەكەي قىستاعى پارتيا ياچەيكاسىنىڭ بۇرىنعى شۇجيى مامەتجان ئومار "1 ـ شىلدە وردەننىن" داڭقپەن ءدىشىلدەدى.

"پارتيا ماعان وسىنشاما جوعارى داڭق سيلادى، مەن قاتتى تەبىرەندىم. بۇل پارتيانىڭ ماعان دەگەن سەنىمى جانە شابىتتاندىرۋى. مەن اۋىلداعى ءار ۇلت بۇقاراسىن ماڭگى پارتياعا العىس ايتۋعا، پارتيانىڭ سوزىنە قۇلاق اسۋعا، پارتياعا بىلەسۋگە باستاپ، بولەكەي قىستاعىن اناعۇرلىم تاماشا ەتىپ قۇرىپ شىعامىن"، ـ دەدى جينالستان جاتىپ ورنىنا ورالعان مامەتجان ئومار.

مامەتجان ئومار بيىل 69 جاستا، 1981 ـ جىلى قىستاق پارتيا ياچەيكاسىنىڭ شۇجيلىگىنە تاعايىندالعان، 2001 ـ جىلى اۋرۋ سەبەبىنەن قىزمەت ورنىنان شەگىنگەن. ول 2006 ـ جىلى بۇقارانىڭ تىلەگى بويىنشا، جوعارى دارەجەلى پارتكومنىڭ ۇيعارۋىمەن بولەكەي قىستاعى پارتيا ياچەيكاسىنىڭ شۇجيلىگىنە قايتالاي تاعايىندالدى، سونىمەن ۇزبەي 12 جىل ىستەپ 2018 ـ جىلى پەنسياعا شىعادى.

بۇرىن بولەكەي قىستاعى كەدەي قىستاق، قارىزعا باتقان قىستاق، ارىز ـ ارمانى كوپ قىستاق ەدى، بۇگىنگى تاڭدا ۇلتتار ىنتىماعى، العاباسارلىعىنداعى وزات قىستاق، جاڭاشا اۋىل ـ قىستاق قۇرىلىسىنداعى ۇلگىلى قىستاق جانە ەكولوگيالىق قىستاق، ورىكەنيەتتى قىستاق، باي قىستاققا اينالىپ، بىلە وبلىسىنىڭ اۋىل ـ قىستاق قۇرىلىسىنداعى ۇلگىگە اينالدى.

"بۇل ساقا ياچەيكا شۇجيى مامەتجان ئومارداڭ كوپشىلىكتى باستاپ كۇرەس جۇرگىزگەندىگىنىڭ جەمىسى"، ـ دەدى بولەكەي قىستاعى پارتيا ياچەيكاسىنىڭ شۇجيى ءسايىام مىرزاحمەت.

قۇدىق قازدى، توعان سالدى، كوپىر سالدى قينىشىلىقتان تايسالمايتىن پارتيا مۇشەسىندەك قاسيەتتى وتەدى

مامەتجان ئومارداڭ اكەسى ەرتە قايتىس بولىپ، سونىمەن شەشەسى باسقامەن تۇرمىس قۇرادى، ونى پارتيا مەن ۇكىمەت باعىپ ـ قاعىپ ەسەيتتى ءارى وقىتتى. تولىق ورتانى تاۋسىققانىنان كەيىن مامەتجان ئومار قىستاققا قايتىپ ەگىنشىلىكپەن شۇعىلدانادى. ول ەڭبەكشىل، شوگەل بولعاندىقتان قىستاق پارتيا ياچەيكاسى 1972 ـ جىلى ونى كوممۇنيستىك جاستار ودەعى ياچەيكاسىنىڭ شۇجيى ەتىپ تاعايىندايدى. 1973 ـ جىلى 7 ـ ايدا ول داڭقپەن جۇڭگو كوممۇنيستىك پارتياسىنا مۇشە بولادى. "پارتيانىڭ قامقورلىعىن مەن ئومىر بويى اقتاي المايمىن"، ـ دەدى مامەتجان ئومار.

1981 ـ جىلى ونيار اۋىلدىق پارتكوم 29 جاسىنداعى مامەتجان ئومارداى قىستاق ياچەيكاسىنىڭ شۇجيلىگىنە تاعايىندايدى. ول كوپشىلىكتى باستاپ، قىزمەتتى قۇلشىنا ىستەپ، بولەكەي قىستاعى ۇزدىكسىز تالاي جىل بويى بۇكىل اۋدان بويىنشا الماباسار قىستاققا اينالادى.

بولەكەي قىستاعىندا سول كەزدە 1000عا تارتا وتباسى، 3700دەن استام ادام بار بولاتىن، تۇرمىسقا پايدالانىلاتىن سۇدى 3 كيلومەتردەن استام قاشقىنى جۇمىس باسىندا بولادى. 25 مەتر، 50 مەتر، 70 مەتر... 105 مەتر، تۇپ ـ تۇنىق سۇ بۇرق ەتىپ شىعا كەلەدى. بالداي ءتاتتى قۇدىق سۇى بۇكىل قىستاقتاعى كارى ـ جاستى قۇانشقا كەنەلتتى.

ءبىر قۇدىق بۇكىل قىستاقتاعى جۇرتشىلىقتىڭ قاجەتىن بۇكىلدەي قاناعاتتاندىرىپ كەتە المايدى. كوپ وتپەي، قۇلجا اۋدانى اۋىل ـ قىستاققا سۇ جەتكىزۋ ينجەنەريالىق ىستىقارادى. سونىمەن ءموپ ـ ءمولدىر قۇبىر سۇى بولەكەي قىستاعىنداعى وتباسىلارىنا جەتكىزىلەدى.

بولەكەي قىستاعى ەگىس اتىزىن سۇارۋ ءۇشىن ۇزاقتاعى توقاي توعاننان سۇ باستايتىن، سۇ مولشەرى دە جەتكىلىكسىز ەدى. مامەتجان ئومار توعان قازىپ سۇ باستاماقشى بولادى.

ول بىرنەشە قىستاق كادرىن باستاپ بولىك بويىنشا ولشەپ، ەسەپتەپ، توعاننىڭ جۇلگەسىن تۇراقتاندىرادى. قىستاققا قايتقانىنان كەيىن اتتانىسقا كەلتىرۋ جىينىن اشادى. اۋىلداستاردىڭ نەگىزگى تاسقىندىاپ، كۇننە 400 ـــ 500 ادام وعان ەرىپ ءشول دالادان توعان قازادى.

ءبىر ايدان استام ۋاقىتتان كەيىن 4 كيلومەتر ۇزىندىقتاعى، ءبىر مەترىنەن استام تەرەڭدىكتەگى، ەنى 2 مەتر، تاعاننىڭ كەڭدىگى 80 سانتيمەتر كەلەتىن سۇ باستاۋ توعاننا سۇ جىبەرىلەدى.

باستاپ اكەلىنگەن سۇ 1050 مۇ تەگى جەردى سۋلاندىرادى، مامەتجان ئومار كوپشىلىكتى باستاپ جەمىس اعاشىن ەگەدى. بۇگىنگى تاڭدا وسى جەمىس باقشاسى قىستاققا جىلىنا 200 مىڭ يۋان كىرىس كىرگىزەتىن بولدى.

قىستاقتى ەكى بولىككە ءبولىپ جاتاتىن تاسقىن سۇ اعىزۋ سايى بولەكەي قىستاق تۇرعىندارىنىڭ بارىس ـ كەلىسىنە تىم قولايسىز ەدى. مامەتجان ئومار كوپشىلىكتى باستاپ تاس تەرىپ، قۇم تاسىپ، اعاش اكەلىپ، ۇنەمدەلگەن اقشاعا سەمەنت ساتىپ الىپ كوپىر سالا باستايدى. بولەكەي قىستاعىنىڭ ءوز كۇشىنە سۇيەنىپ كوپىر سالىپ جاتقاندىعىنان حابار تاپقان اۋداندىق پارتكوم جانە اۋداندىق ۇكىمەت قارجى بوساتىپ كوپىر سالىپ بەرەدى.

مامەتجان ئومار (سولدا) كوتەرمەگە الۋشى جاڭ حۇڭشۇەدەن بىيلعى ءوندىرىس جاعدايىن ۇعىسۇدا (سۇرەت 6 ـ ايدىڭ 14 ـ كۈنى تۇسىرىلگەن) □ سۇرەتتى سۇن ينان تۇسىرگەن

ءى بولەكەي ساينان تاسپ اكەلەتىن. سۇ وتە لاي بولعاندىقتان ءبىر كۇن تۇندىرعاندا عانا ىستەتۇگە كەلەتىن.

مۇنى كورگەن مامەتجان ئومارداڭ مازاسى كەتەدى. 1994 ـ جىلى ول كوپشىلىكتى جىينعا شاقىرىپ، قۇدىق قازباقشى بولادى.

"مەن اۋداندىعى جانە بيىكتۇان 4 ـ شىداعى سۇ ـ ەلەكتر تەحنيكتەرىن شاقىرتىپ سارالاتىپ كوردىم، قۇدىقتى 100 مەتر تەرەڭدىككە دەيىن قازۋ كەرەك. سول كەزدە قىستاق 100 مىڭ يۋان قارجى شعارۋى كەرەك بولدى"، ـ دەدى ول.

بۇل حابار تارالىسىمەن كەيبىر قىستاق تۇرعىندارى بوسقا اقشا شاشقاندىق دەپ قوسىلمادى. كەيبىر قىستاق تۇرعىندارى توتەنشە قۇپتايتىندىقتارىن ءبىلدىرىپ: "قازايىق، ەگەر سۇ، راسىندا، شىقباسا دا مەيلى"، ـ دەدى.

100 مىڭ يۋان از اقشا ەمەس. مامەتجان ئومار كوپشىلىككە قايتا ـ قايتا يدەيالىق قىزمەت جۇرگىزدى ءارى اۋىلعا دوكلات بەرەدى.

قۇدىق باستاپ قازىلادى. ول كۇندىز ـ ءتۇنى جۇمىس باسىندا بولادى. 25 مەتر، 50 مەتر، 70 مەتر... 105 مەتر، تۇپ ـ تۇنىق سۇ بۇرق ەتىپ شىعا كەلەدى. بالداي ءتاتتى قۇدىق سۇى بۇكىل قىستاقتاعى كارى ـ جاستى قۇانشقا كەنەلتتى.

ءبىر قۇدىق بۇكىل قىستاقتاعى جۇرتشىلىقتىڭ قاجەتىن بۇكىلدەي قاناعاتتاندىرىپ كەتە المايدى. كوپ وتپەي، قۇلجا اۋدانى اۋىل ـ قىستاققا سۇ جەتكىزۋ ينجەنەريالىق ىستىقارادى. سونىمەن ءموپ ـ ءمولدىر قۇبىر سۇى بولەكەي قىستاعىنداعى وتباسىلارىنا جەتكىزىلەدى.

بولەكەي قىستاعى ەگىس اتىزىن سۇارۋ ءۇشىن ۇزاقتاعى توقاي توعاننان سۇ باستايتىن، سۇ مولشەرى دە جەتكىلىكسىز ەدى. مامەتجان ئومار توعان قازىپ سۇ باستاماقشى بولادى.

ول بىرنەشە قىستاق كادرىن باستاپ بولىك بويىنشا ولشەپ، ەسەپتەپ، توعاننىڭ جۇلگەسىن تۇراقتاندىرادى. قىستاققا قايتقانىنان كەيىن اتتانىسقا كەلتىرۋ جىينىن اشادى. اۋىلداستاردىڭ نەگىزگى تاسقىندىاپ، كۇننە 400 ـــ 500 ادام وعان ەرىپ ءشول دالادان توعان قازادى.

ءبىر ايدان استام ۋاقىتتان كەيىن 4 كيلومەتر ۇزىندىقتاعى، ءبىر مەترىنەن استام تەرەڭدىكتەگى، ەنى 2 مەتر، تاعاننىڭ كەڭدىگى 80 سانتيمەتر كەلەتىن سۇ باستاۋ توعاننا سۇ جىبەرىلەدى.

باستاپ اكەلىنگەن سۇ 1050 مۇ تەگى جەردى سۋلاندىرادى، مامەتجان ئومار كوپشىلىكتى باستاپ جەمىس اعاشىن ەگەدى. بۇگىنگى تاڭدا وسى جەمىس باقشاسى قىستاققا جىلىنا 200 مىڭ يۋان كىرىس كىرگىزەتىن بولدى.

قىستاقتى ەكى بولىككە ءبولىپ جاتاتىن تاسقىن سۇ اعىزۋ سايى بولەكەي قىستاق تۇرعىندارىنىڭ بارىس ـ كەلىسىنە تىم قولايسىز ەدى. مامەتجان ئومار كوپشىلىكتى باستاپ تاس تەرىپ، قۇم تاسىپ، اعاش اكەلىپ، ۇنەمدەلگەن اقشاعا سەمەنت ساتىپ الىپ كوپىر سالا باستايدى. بولەكەي قىستاعىنىڭ ءوز كۇشىنە سۇيەنىپ كوپىر سالىپ جاتقاندىعىنان حابار تاپقان اۋداندىق پارتكوم جانە اۋداندىق ۇكىمەت قارجى بوساتىپ كوپىر سالىپ بەرەدى.

جەردى اداقتادى، ەسەپتى انىقتادى، ءتارتىپتى قاتايتتى حالىقتىڭ تىلەگى ءۇشىن باتىلدىقپەن جاۋاپكەرشىلىك ارقالادى

2001 ـ جىلى مامەتجان ئومار ناۋقاس سەبەبىنەن وپەراتسيا جاساتىپ قىستاق پارتيا ياچەيكاسىنىڭ شۇجيلىگى مىندەتىن ەندىگارى وتەمەيتىن بولادى.

بولەكەي قىستاعىنىڭ ءتۇرلى قىزمەتتەرى جىلدان ـ جىلعا كەرى كەتپەي، قىستاق تۇرعىندارى كىرىستەرىن ارتتىرۋعا قاۋقارى جەتپەي، قىستاق كوللەكتيۋى 500 مىڭ يۋاننان استام قارىزعا باتادى، قايشىلىق، تالاس ـ تارتىس كوبەيىپ، قىستاق تۇرعىندارىنىڭ ارىزدانۋى تولاستامايدى.

سونىمەن كوپتەگەن پارتيا مۇشەلەرى مەن بۇقارا قاراپ تۇرماي اۋىلدىق پارتكومعا بارىپ مامەتجان ئومارداڭ جالعاستى قىستاق پارتيا ياچەيكاسىنىڭ شۇجيلىگى مىندەتىن وتەۋىن تالاپ ەتەدى.

"سول جىلى مەن ونىمەن اڭگىمەلەسىپ وعان ءسىز قىستاقتىڭ جاعدايىن ءبىرشاما تۇسىنەسىز، كوپشىلىك سىزگە ءۇمىت ارتىپ وتىر. اۋىلدىق پارتكوم دا ءسىزدىڭ وسى اۋىر مىندەتتى ارقالاۋىڭىزدى ءۇمىت ەتەدى دەدىم"، ـ دەيدى ءوز كەزىندە ونيار اۋىلدىق پارتكومنىڭ شۇجيى مىندەتىن وتەگەن، قۇلجا اۋداندىق ساياسي كەڭەس پارتيا باسشىلىق گرۋپپاسىنىڭ مۇشەسى، ورىنباسار ءتوراعاسى بولعان لي چىڭ. ول: مامەتجان ئومارداڭ پارتيالىق تانىمى اسا كۇشتى، ۇيىمنىڭ ورنالاستىرۋىنا تاباندا بويسۇناتىندىعىن ءبىلدىردى، ـ دەدى.

تۇىس ـ تۇعان، دوس ـ جاراندارى مامەتجان ئومارداى بۇل "بەي بەرەكەتكە" جولاي كورمە دەپ اقىل ايتادى، ءبىراق مامەتجان ئومار ولارعا: "مەن كوممۇنيستىك پارتيا مۇشەسىمىن، پارتيا ۇيىمى مەن اۋىلداستار ماعان سەنىم ارتىپ وتىر، قاشقىن اسكەر بولۋىما بولمايدى"، ـ دەيدى.

مامەتجان ئومار پارتيا مۇشەلەرى مەن ءبىر ءبولىم قىستاق بۇقاراسىنان ءبىر ـ بىرلەپ احۋال ۇعىسىپ مىناداي ماسەلەنى بايقايدى: كەيبىر كادر يدەيالىق جاقتان بوساڭسىعان، القا ىنتىماقسىز؛ كەيبىر كادر شىركەتسەكەن، كوللەكتيۋتىڭ ەگىنجايىن تومەن باعادا كوتەرمەگە بەرىپ پايدا تاپقان.

(جالعاسى 6 ـ بەتتە)

ءۇمىر بويى شەكارانى كۇزەتىپ، اۋەلگى ماقساتتان اينىمادى

ـــــ "1 ـ شىلدە وردەننىڭ" يەگەرى ۋي دىيوۋ تۇرالى

□ انار بۇلت / شينجياڭ گازەتىنىڭ ءتىلشىسى ميەرگۇل ءوپۇر

"بۇل مەنىڭ ومىرىمدەگى ەڭ ماقتانىش سەزىنىمىن، ەڭ ۇمىتىلماس ءسات. مەنىڭ ىستەگەنىم ماردىمسىز ءىس بولسا دا، پارتيا ماعان وسىنشاما جوعارى داڭق بەردى، مەن ءالى جەتەرلىكتەي كوپ ىستەي المادىم، جەتەرلىكتەي جاقسى ىستەي المادىم. ءومىرىمنىڭ سوڭىنا دەيىن ىستەيمىن، بۇل مەنىڭ پارتيا ۇيىمىنا بەرگەن ۋادەم". 6 ـ ايدىڭ 29 ـ كۈنى "1 ـ شىلدە وردەننىن" العاننان كەيىن ساقا پارتيا مۇشەسى ۋي دىيوۋ تەبىرەنىپ وسىلاي دەدى.

81 جاستاعى ۋي دىيوۋ شينجياڭ ءوندىرىس ـ قۇرىلىس بيىكتۇانى 9 ـ شىسى 161 ـ تۇانىنىڭ زەيىنەتكە شىققان قىزمەتكەرى، ول شەكارا جەلىسى بويىندا 57 جىل ماڭ باعىپ، شەكارا كۇزەتتى، شەكارادان ءوتىپ كەتكەن 10 مىڭداعان مالدى بوگەپ، شەكارانى جاقسىنداعاندىردى 1000 ادام ـ رەتتەن استام قايتۋعا ءناسيحاتتاپ، ءبىر رەت تە شەتەلگە ساياتىن وقيعا تۇىلماي، شەكارا جەلىسى بويىندا "ءتىرى شەكارا بەلگىسى" دەپ اتالدى، ول كوممۇنيستەردىڭ اۋەلگى ماقساتى مەن بورىشىن ءوز ءىس ـ ارەكەتىمەن ءتۇسىندىردى.

شەكارانى مەكەن ەتتى

"بۇل جەردەن كەتكىم كەلمەيدى، وسى جەرگە كەلگەن ءبىرىنشى كۇننەن باستاپ، مەن مۇنداي ءومىر بويى ىستەيتىن ءىس ەكەندىگىن بىلگەنمىن"، ـ دەدى ۋي دىيوۋ.

1964 ـ جىلدىڭ باسىندا 24 جاستاعى ۋي دىيوۋ پارتيا ورتالىق كوميتەتىنىڭ ۇندەۋىنە ءۇن قوسىپ، بەيجيڭنەن شينجياڭنىڭ تارباعاتاي ايماعىنا كەلىپ، شينجياڭ ءوندىرىس ـ قۇرىلىس بيىكتۇانى 9 ـ شىسى 161 ـ تۇانى بۇرىنعى اسكەري 2 ـ لياننىڭ "جاڭا اسكەرى" بولادى.

مەملەكەت قورعانىسى قورعانىن بەكەمدەۋ ءۇشىن، بۇرىنعى اسكەري 2 ـ لياننى ەمىل وزەننىڭ بويىندىعى ساربۇلاق ساحارا ىسىنا جايعاستى. ساحارا قويناۋى شەكارا جەلىسىنىڭ بويى ەدى.

ساربۇلاقتا جەردىڭ سورتاڭدانۋى اۋىر بولعاندىقتان، ساحارا دەگەنمەن، ءىس جۇزىندە قۇبا ءتۇز، قۋ مەدياں دالا بولاتىن.

قۇبا ءتۇز، قۋ مەدياں دالا الدىندا، ۋي دىيوۋ مەن بۇكىل لياندىعى جاۋىنگەرلەر تۇگەل شەپكە اتتانىپ، مال باعۋ ارەدىگىندە، تىڭ اشىپ، اعاش ەگىپ، جەر كەپە قازدى. تالاي جىل تىنىش جاتقان جەردە بىرتىندەپ تىڭ ترشىلىك لەبى ەستى.

1967 ـ جىلى ۋي دىيوۋ شاندۇڭدىعى اۋىلىندا لۋ جيڭحاۋمەن ۇيلەنىپ كەلىپ، جازدىق جەردەن كەپە قازىپ، جانۇيالارى ەتتى. وسى ارادا ولار بالالارىن باعىپ ەرجەتكىزىپ، شەكارانى كۇزەتتى.

ءار جىلى ماۋسىم اۋىسقاندا مالشىلار بيشكىتەرىن ۇيىرە سيىرلارى مەن قويلارىن ايداپ، شەكارا جەلىسى بويىنا تاياۋ كوكتەۋلىكتەن جايلاۋعا كوشىپ، 50 شارشى كيلومەتر دالا "يەن جەرگە" اينالادى.

ءار جولعى كوش كەزىندە ۋي دىيوۋ ىلعي سەرگەك جۇرەتىن. ول ادام مەن مالدىڭ شەكارانى بارعان ـ بارماعاندىعىن قاي ـ قاشان دا قاداعالاپ وتىرادى، الدا ـ جالدا حاۋپىتى جاعداي بايقالسا، دەر كەزىندە بارىپ توسىپ، قايتۋعا ءناسيحاتتايدى.

1981 ـ جىلى بۇرىنعى اسكەري 2 ـ لياننگە قاراستى جەر شاعانتوعاي اۋداننىڭ باسقارۋىنا بەردى. 1984 ـ جىلى بۇرىنعى اسكەري 2 ـ لياننىڭ تولىق كوشىرىلىپ، ۋي دىيوۋ دە باسقا لياننىڭ ـ دۇيگە كوشىپ بارىپ قىزمەت ىستەيدى. ول 3 سيىر، 20 قوي ساتىپ الىپ، باعمىشىلىق كاسىبىن داماتادى. ءتۇبىن قۇعاندا، وسىلايشا مەكەندەپ قالادى.

"ايتەۋ كەتپەۋگە بەكگەن ەكەنسىڭ، جاۋىنگەرلەردىڭ تۇرمىسىن جاقسارتۋعا پايدالانىلاتىن قوي تابىنىن ساعان تاپسىرعىم كەلەدى. سەنىڭ شەكارانى كۇزەتۋ تاجىريبەڭ بار عوي، شەكارا كۇزەتۋشى بول، بولا ما؟" دەيدى سول كەزدەگى قاراستى اۋماقتاعى شەكارالىق قورعانىس پۇنكتىنىڭ لياناجاڭى باي سۇڭ ۋي دىيوۋدى نزدەپ كەلىپ بۇيىمتايىن ايتىپ، ۋي دىيوۋ ءبىر جولا ماقۇلدىق بەرەدى.

باي سۇڭ شەكارانىڭ الدىڭعى شەبىندەگى ءبىر اۋماقتى ۋي دىيوۋدىڭ مال باعىپ، شەكارا شارلايتىن اۋماعى ەتىپ بەلگىلەپ، "مىندەتتى شەكارا كۇزەتۋشى" جەڭدىگى مەن ءبىر ءدۇربى بەرەدى.

ۋي دىيوۋ شەكارا بەلگىسىن ايالاي كورۋدە (ماتەريال سۇرەت). □ سۇرەت شينجياڭ سۇرەتتەر توپتاماسىنان الندى

وسدان باستاپ ۋي دىيوۋ ساحارا قويناۋىنان تاپجىلماي، ءار كۇنى مال باعىپ، شارلاۋ جۇرگىزىپ، ومىرىمەن وتان تەررىتوريالىن كۇزەتەدى.

جارتى عاسىردان استام ۋاقىت تاپجىلماي كۇزەتتى

ۇزاققا سوزىلعان شارلاۋ جولىندا قانشا ايىق كىيىم توزدىرعانى بەلگىسىز بولسا دا، ۋي دىيوۋدىڭ شەكارا كۇزەتىپ، وتان قورعاۋ سەنىمى مەن ەركى تىنتىەي كەمىگەن جوق. "مال باعىپ، شەكارا كۇزەتۋ ـــ مەنىڭ بورىشىم!" دەيدى ۋي دىيوۋ بەرىك سەنىممەن.

1983 ـ جىلى 6 ـ ايدا ۋي دىيوۋ جۇڭگو كوممۇنيستىك پارتياسىنا مۇشە بولادى. 1984 ـ جىلى بۇرىنعى اسكەري 2 ـ لياننىڭ پارتيا ياچەيكاسى باسقا ياچەيكاعا بىرىكتىرىلدى، ۋي دىيوۋدىڭ ۇيىمدىق بايلانىسى تۇاندىعى ۇيىنەن 30 نەشە كيلومەتر الىستاعى ءبىر الۋماقتىڭ اۋماق پارتيا ياچەيكاسىندا تۇرا بەردى. وسى ونداعان جىلدارداڭ بەرى ول پارتيا جارناسىن ءبىر ءىن دا كەمىتپەي تاپسىردى، كەيدە بىرەۋلەرگە امانات تاپسىردى، كەيدە ونداعان كيلومەتر جول باسىپ ءوزى بارىپ تاپسىردى.

"رادىو قابىلداعىش ـــ ۋي دىيوۋدىڭ 'اسىلى'، سىرتقا شىقسا ىلعي جاننان تاستاماي الىپ جۇرەدى، ۇيىقتاعاننان باسقا ۋاقىتتا رادىيو قابىلداعىشىن اشىپ قويادى. بۇل جەردە سيگنال تۇراقسىز بولعاندىقتان، كوپ كانالدى تىڭداي المايسىڭ، الايدا ۋي دىيوۋ جوننىنەن العاندا، حابار تىڭداي السا بولعانى"، ـ دەيدى ايەلى لۋ جيڭحاۋ.

ساحارادا كەيدە بوران سوعىپ، كەيدە توپىراق جاۋىپ تۇراتىندىقتان، رادىيو قابىلداعىش وتە وڭاي بۇزىلىپ قالادى، شەكارانى كۇزەتە باستاعاننان قازىرگە دەيىن، ۋي دىيوۋ 50 رادىيو قابىلداعىشتى كەرەكتەنىپ شعاردى.

ساربۇلاق ساحاراسى سيىرىدان كەلگەن سۇىق اعىس وڭتۇستىككە ويىسقاندا، ءسوزسىز، باسىپ وتەر جولى بولعاندىقتان، قىس ماۋسىمندا بوران ۇلىپ، قاپالاقتاپ جاۋعان قاردىڭ قالىڭدىعى ءبىر مەترەدەن اسادى. جازدىگۇنى بۇگەلەك قاپتاپ، ماسا قۇتىرىپ، ادامدى تالاپ تاستايدى.

ءبىر رەتكى شارلاۋ كەزىندە جاۋعان قار بارعان سايىن كۇشەيىپ، اۋا تەمپەراتۋراسى بارعان سايىن تومەندەيدى، قار سۇى مەن شىققان تەرگە مالشىنعان كيىمى سىرەسىپ قاتىپ قالادى، ۋي دىيوۋدىڭ الدىنا ءبىر ادام اتتاۋىنىڭ ءوزى قيىنعا سوعادى. جالعىز، دارەمسىز قالعان ساتتە ول الىستان ءبىر بولىمسىز ساۋلەنى كورەدى دە قولىنداعى پروجەكتىرىن توقتاماي جارقىلداتادى. سوڭىندا سول جەردە تۇراتىن شەكارا قورعانىس پۇنكتىنىڭ كوماندىر ـ جاۋىنگەرلەرى كەلىپ ونى قۇتقارىپ الادى.

"جىندىمسىڭ، اۋا رايى بۇزىلسا، ەرتەرەك قايتساڭ بولماي ما، نە بولماسا ءبىر كۇن دەمالساڭ دا بولار ەدى عوي". تالاي رەت ايەلى لۋ جيڭحاۋ كۇيەۋىنىڭ كەش ورالعانىن كورىپ، جانى اشىپ جىلاپ جىبەرەدى. ۋي دىيوۋ ءبىر مويىندىقپەن: "وعان كەلمەيدى! ماعان سەنگەندىكتەن ۇيىم مەنى وسىندا قاراۋلىعا قويىپ وتىر، مەن دە ءۇمىتتى اقتاپ جاقسى ىستەۋىم كەرەك!" دەيدى.

"اكەمنىڭ قىرىس مىنەزى ءومىر بويى وزگەرگەن جوق، كىشكەنە كەزىمدە وعان ىلەسىپ ءشوپ وراتىنبىز، ءار كۇنگى مىندەتىمىز، ءسوز جوق، ورىندالۋى كەرەك، ءتىپتى، تۇنگى ساعات 2 ـــ 3 بولىپ كەتسە دە مەيلى"، ـ دەيدى ۋي شيا كۇلىپ.

ۇيىم ۋي دىيوۋدان ءۇي قىينىلىعى بار ـ جوعىن سۇراعاندا، ىلعي دا "جوق" دەگەن جاۋاپ الادى.

57 جىلدا جاس بوزبالادان شاشى كۇمىستەي اعارعانعا دەيىن، ۋي دىيوۋ ءار كۇنى شەكارا جەلىسىن بويلاپ ارلى ـ بەرلى 10 نەشە كيلومەتر جول باسىپ، جالپى 200 نەشە مىڭ كيلومەتر ءجۇرىپ شەكارا شارلادى، بۇل جەر شارىنىڭ ەكۋاتورىن 5 رەت اينالىپ شىققانمەن بارابار ەدى. ول ءالى كۇنگە دەيىن "ايعاى جەتكەن جەردى ءۇي ەتىپ، مال باعا ءجۇرىپ شەكارا شارلايتىن" تۇرمىس كەشىرىپ كەلەدى. ونىڭ ءۇيى "اۋىسپايتىن ەرلى ـ زايىپتىلار قاراۋلىحاناسى" اتالدى.

"مەن تەك كوممۇنيستىك پارتيا مۇشەسى ىستەۋگە ءتيىستى ءىستى عانا ىستەدىم، وتان ءۇشىن شەكارا كۇزەتكەن وسى جىلداردا، مەن پارتيانىڭ قالاۋنان شىقتىم، كوڭىلىمنىڭ قالاۋىنان شىقتىم"، ـ دەدى ۋي دىيوۋ.

(جالعاسى 6 ـ بەتتە)